

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3896>

SOSYAL YARDIM YARARLANICILARININ ÖZELLİKLERİ: KEÇİÖREN ÖRNEĞİ CHARACTERISTICS OF SOCIAL ASSISTANT BENEFICIARIES: THE CASE OF KEÇİÖREN

Emre DEMİRTAŞ*
Cengiz ÖZBESLER**

Öz

Yoksulluk geçmişten günümüze savaş, göç, doğal afetler, işsizlik, düşük eğitim seviyesi, fırsat eşitsizliği, kaynaklara ulaşamama, değişen aile yapısı, hastalık gibi çeşitli sebeplerle toplumları etkileyen ve etkilemeye de devam eden sosyal bir sorundur.

Yoksulluk beraberinde çocuk işçiliği, ihmal-istismar, kadın yoksulluğu, yetersiz beslenme, sosyal yardımlara bağımlılık, madde/alkol bağımlılığı, genç işsizliği, düşük yaşam kalitesi, kronik rahatsızlıklar, gelişim/barınma/beslenme/sağlık gibi en temel haklardan mahrum kalınması, düşük iş gücü, düşük eğitim seviyesi ve istihdam gibi sorunları da getirmektedir.

Sadece belli bir dezavantajlı grubu etkilemeyen yoksulluk çocukları, kadınları, yaşlıları, gençleri, emeklileri, çalışanları, engellileri etkileyen hemen hemen her dezavantajlı grubu içerisinde barındırmaktadır.

Bu sebeplerle; yoksulluk çok boyutlu ele alınması gereken bir sosyal sorundur. Yoksulluk ile mücadele yönteminin eğitim, istihdam ve sosyal yardım içermesi gerekmektedir. Bu müdahale yöntemleri geliştirilirken mikro, mezo ve makro uygulamaların kullanılması gerekmektedir.

Aksi halde yoksulluk kısır bir döngüye girebilmekte ve yoksul ailelerde yetişen çocukları/gençleri de içine alarak geniş bir kümeye; kuşaklar arası aktarıma sebep olan yoksulluk döngüsüne ve sosyal yardımlara bağımlı hayatlara dönüşebilmektedir.

Etkin mücadele politikalarının geliştirilmesi için de yoksulluktan etkilenen sosyal yardım alan bireylerin özelliklerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Bu çalışmada yoksulluk kavramı irdelenmeye, yoksulluğun nedenleri ve neden olduğu sorunlar ortaya konulmaya, sosyal yardımlardan yararlanıcılarının özellikleri çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Sosyal Yardım, Sosyal Yardım Yararlanıcıları.

Abstract

Poverty is a social problem that affects and continues to affect societies for various reasons such as war, migration, natural disasters, unemployment, low education level, inequality of opportunities, lack of access to resources, changing family structure and illness.

Poverty, child labor, neglect-abuse, women's poverty, malnutrition, dependence on social assistance, substance / alcohol dependence, youth unemployment, poor quality of life, chronic diseases, deprivation of basic rights such as development / housing / nutrition / health, low work power, low level of education and employment.

Poverty, which does not only affect a particular disadvantaged group, includes almost every disadvantaged group that affects children, women, the elderly, youth, retirees, employees and the disabled.

* Sosyal Çalışmacı, Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı.

** Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

For these reasons; Poverty is a social problem that needs to be addressed in many dimensions. The method of combating poverty should include education, employment and social assistance. While developing these intervention methods, micro, mezzo and macro applications should be used.

Otherwise, poverty can enter a vicious circle and involve a large cluster of children / young people raised in poor families; it can be transformed into lives dependent on the poverty cycle and social assistance that cause intergenerational transfer.

In order to develop effective struggle policies, it is necessary to reveal the characteristics of individuals receiving social assistance affected by poverty.

In this study, the concept of poverty has been examined, the causes and problems of poverty have been put forward and the characteristics of beneficiaries of social assistance have been tried to be extracted.

Keywords: Poverty, Social Assistance, Social Assistance Beneficiaries.

1.GİRİŞ

Yoksul sözcüğü “geçimini sağlamakta güçlük çeken kimse, fakir, muhtaç, yokluk içinde olma” hali olarak Türkçe sözlükte yer almaktadır (Türkçe Sözlük, 3232). Marshall’ın sosyoloji sözlüğünde ise “genellikle maddi kaynaklardan, bazen de kültürel kaynaklardan yoksun kaldığını ifade eden durum” şeklinde yer almaktadır (Marshall, 1999, 825). Tomanbay (1999, 309) ise Sosyal Çalışma Sözlüğünde yoksulluğu; “bireyin, ailenin ya da toplumun, yaşamını sürdürmesi için gerekli harcamaları yapamayacak denli ekonomik yetersizlik içinde olma durumu” olarak tanımlar.

Bağdadioğlu (2006, 79)’na göre ise yoksulluğun iki farklı tanımlanması mümkündür. Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme durumu ve kalacak yeri olmama haliyken; geniş anlamda yoksulluk ise toplumun genel yaşam seviyesinin gerisinde kalma hali olarak ifade edilmektedir.

Yoksulluğun çok boyutlu ve karmaşık hali olması nedeniyle yoksulluk kavramı ele alınırken toplum kaynaklarına erişim, kamu hizmetlerine ulaşma, ayrımcılık, korunmasızlık ve onur gibi etmenlerin de ele alınması gerekmektedir (Aktan ve Vural, 2002).

Yoksulluğun bu çok boyutlu tanımlamaları, yoksulluk olgusuna geniş çerçeveden bakabilme olanağı sağlayarak yoksullukla mücadelede kapsamlı stratejiler geliştirilmesi gerekliliğini, yoksulluğa neden olan etmenleri ve sonuçlarını ortaya koymamıza en nihayetinde de yoksulluktan etkilenen dezavantajlı grupları ortaya çıkarmamıza yardımcı olmaktadır.

2.YOKSULLUĞA NEDEN OLAN ETMENLER VE SONUÇLARI

Gündüz (2006, 37-38) yoksulluğun nedenini yetersiz üretime ve üretilen ürünler karşısında elde edilen gelirlerin; bireyler, bölgeler, sektörler vb. arasında eşit bir şekilde dağılmamasına bağlamaktadır. Yetersiz üretimin sebeplerini de şu şekilde sıralamaktadır: Doğal afetler, iklim ve doğa koşulları, hızlı nüfus artışı, adaletsiz vergi sistemi ve yüksek faiz, enflasyon ve işsizlik vb. sorunlar.

Yoksulluğa neden olan etmenler; ekonomik, demografik ve sosyal, coğrafi, siyasal ve diğer nedenler olarak sıralanmıştır. Ekonomik nedenler olarak mevcut ekonomik sistemi, eşit olmayan gelir dağılımı, ekonomik kriz ve işsizlik yer almaktadır. Yoksulluğun demografik nedenleri; nüfus artışı, göç, kırsal yaşam, kent yaşamı, eğitimsizlik ve aile sistemindeki değişim ifade edilmektedir. Coğrafi nedenler; iklim, toprak yapısı, doğal güzellikleri ve doğal afetlerin gerçekleşme bölgesi olmasıyla alakalıdır. Bu etmenler bölge halkının geçimine olumlu ya da olumsuz katkı sağlayarak yoksulluğa ya da ekonomik gelir elde etmesini sağlayarak etkilemektedir. Siyasi nedenler; bölgesel çatışmalar, iç savaşlar ve terör eylemleri olarak açıklamak mümkündür. Yoksulluğa neden olan diğer nedenler arasında ise hastalık ve engellilik yer almaktadır (Yılmaz, 2006, 14-46).

Yoksulluğun nedenlerini Cansız ve Taşpınar (2013)’ın da ifade ettiği gibi kişinin bireysel özelliklerinden doğan nedenler ve çevresel nedenler olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilir. Bireysel nedenler olarak; çeşitli sağlık sorunları, engel durumu, bağımlılık, düşük eğitim seviyesi, düşük istihdam edilebilirlik, aile sisteminde boşanma veya vefat gibi durumlarda meydana gelen bozulmalar, eski hükümlü olma, yaş ve cinsiyet gibi etmenlerden söz edilebilir. Çevresel nedenler olarak ise; coğrafi nedenler, savaşlar, doğal afetler, sanayileşme, gelir dağılımında adaletsizlik, hızlı nüfus artışı, işsizlik ve hızlı sosyal değişimlerden söz edilebilir.

Yoksulluğa neden olan bu etmenler hiç şüphe yok ki yoksulluktan etkilenen bireyler, gruplar ve toplumlar üzerinde çeşitli sorunlara neden olabilmektedir. Bu sorunların başında sağlıksız beslenme,

toplumsal kaynaklara ulaşmada güçlük, istihdama yeteri oranda katılamama, düşük eğitim seviyesi, bağımlılık, sağlık sorunları, niteliksiz iş gücü, suçluluk gibi toplumsal sorunlar gelebilmektedir.

Yoksulluktan kaynaklanan bu sorunlar toplumun tamamını etkileyebileceği gibi kalabalık aileler, kadınlar, engelliler, yaşlılar, düşük eğitim seviyesine sahip bireyler, tek ebeveynli aileler, göç edenler gibi dezavantajlı grupların daha derinden etkilenmesine sebebiyet verebilmektedir. Bu çalışmada Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından nakdi yardım alan sosyal yardım yararlanıcılarının sosyo-demografik özelliklerini inceleyerek yoksulluktan etkilenen grupların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

3.YÖNTEM

Bu çalışma ile sosyal yardım alan bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından 01.01.2019-01.11.2019 tarihleri arasında nakdi sosyal yardım alan 6.485 kişiye ulaşılmıştır. Bu grup oluşturulurken düzenli merkezi yardımlar - şartlı nakit transferi yardımları, yaşlı aylığı, engelli aylığı, eşi vefat etmiş kadınlara yönelik yardım, muhtaç asker ailesi yardımı vb. yardımlar - dâhil edilmemiştir.

Veri toplama aracı olarak Vakfın kullanmış olduğu sosyal yardım bilgi sistemi üzerinden genel tarama yapılmış ve veriler bu şekilde edinilmiştir. Verilerin analizi yüzdelerle dağılım yapılarak hesaplanmıştır.

4.BULGULAR

Bulgular kısmında; sosyal yardım yararlanıcılarının medeni durum dağılımı, yaş aralığı dağılımı, sağlık güvencesi dağılımı, ikamet ettiği konut tipi dağılımı, ikamet ettiği konutta ısınma tipi dağılımı, ikamet ettiği konut mülkiyeti dağılımı, hanesinde engelli birey olma durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1’de sosyal yardım yararlanıcılarının yaş durumlarına ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 1. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Yaş Durumu

Yaş	S	%
18-25 yaş	348	5,37
26-35 yaş	2.253	34,74
36-45 yaş	2.554	39,38
46-55 yaş	836	12,89
56-65 yaş	325	5,01
66 yaş ve üstü	169	2,61
Toplam	6.485	100

Tablo 1’de sosyal yardım yararlanıcılarının %39,38’inin (s=2.554) 36-45 yaş ve %34,74’nün (s=2.253) 26-35 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Bunu %12,89 (s=836) 46-55 yaş, %5,37 (s=348) 18-25 yaş, %5,01 (s=325) 56-65 yaş ve %2,61 (s=169) 66 yaş ve üstü izlemektedir.

Tablo 2’de sosyal yardım yararlanıcılarının medeni durumuna ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 2. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Medeni Durumu

Medeni Durum	S	%
Bekâr	88	1,36
Evli	4.520	69,70
Eşi vefat etmiş	427	6,58
Boşanmış	1.450	22,36
Toplam	6.485	100

Tablo 2’de sosyal yardım yararlanıcılarının %69,70’inin (s=4.520) evli ve %22,36’sının (s=1.450) boşanmış olduğu görülmektedir. Bunu %6,58 (s=427) eşi vefat etmiş ve %1,36 (s=88) ile bekâr olanlar izlemektedir.

Tablo 3'te sosyal yardım yararlanıcılarının ikamet ettikleri konut türüne ilişkin bulgulara yer almaktadır.

Tablo 3. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının İkamet Ettiği Konut Türü Durumu

Konut Tipi	S	%
Gecekondu	589	9,08
Apartman Dairesi	5.896	90,92
Toplam	6.485	100

Tablo 3'te sosyal yardım yararlanıcılarının büyük çoğunluğunun %90,92'sinin (s=5.896) apartman dairesinde, %9,08'inin (s=589) gecekondu ikamet etmektedir.

Tablo 4'te sosyal yardım yararlanıcılarının ikamet ettikleri konutun mülkiyet durumuna ilişkin bulgular bulunmaktadır.

Tablo 4. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının İkamet Ettiği Konutun Mülkiyet Durumu

Durum	Konut	Mülkiyeti	S	%
	Kendisine ait		781	12,04
	Kira ödemedi		590	9,10
	Kira karşılığında		5.114	78,86
	Toplam		6.485	100

Tablo 4'te sosyal yardım yararlanıcılarının %78,86'sı (s=5.114) kira karşılığında, %12,04'ü (s=781) kendisine ait evde, %9,10'u (s=590) kira ödemedi yakınına ait evde veya bakım karşılığında kapıcı dairesinde ikamet etmektedir.

Tablo 5'te sosyal yardım yararlanıcılarının ikamet ettikleri konutta kullandıkları ısınma aracına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 5. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının İkamet Ettiği Konutta Kullandıkları Isınma Aracı Durumu

Isınma Aracı	S	%
Kömür	852	13,14
Doğalgaz	5.633	86,86
Toplam	6.485	100

Tablo 5'te sosyal yardım yararlanıcılarının ikamet ettikleri konutta ısınma aracı olarak %86,86'sı (s=5.633) doğalgaz, %13,14'ü (s=852) kömür kullandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6'da sosyal yardım yararlanıcılarının sağlık güvencelerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 6. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Sağlık Güvencelerine İlişkin Bulgular

Sağlık güvencesi	S	%
SSK	1.916	29,55
Emekli Sandığı	44	0,68
Bağkur	111	1,71
SGK Emekli	576	8,88
Genel Sağlık Sigortası	3.838	59,18
Toplam	6.485	100

Tablo 6’da sosyal yardım yararlanıcılarının %59,18’inin (s=3.838) genel sağlık sigortasından yararlandığı, %29,55’inin (s=1.916) SSK’lı olduğu görülmektedir. Bunu %8,88 (s=576) herhangi bir sağlık güvencesinden emekli olanlar, %1,71 (s=111) Bağkur kaydı, %0,68 (s=44) ile emekli sandığı takip etmektedir.

Tablo 7’de sosyal yardım yararlanıcılarının hanesinde engelli birey olma durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 7. Sosyal Yardım Yararlanıcılarının Hanesinde Engelli Birey Olma Durumu

Engelli birey	S	%
Var	776	11,96
Yok	5.709	88,04
Toplam	6.485	100

Tablo 7’de sosyal yardım yararlanıcılarının hanesinde %11,96 (s=776) oranında engelli birey bulunmaktadır.

5.TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre sosyal yardım yararlanıcılarının en yüksek olduğu grup, “34-45 yaş grubu” tespit edilmiştir. Literatürde pek çok araştırma bu bulguyu destekler niteliktedir (Bülbül, 2019, 49; Ögülmüş, 2011, 88). Sosyal yardım yararlanıcılarının “26-35 yaş” ve “36-45 yaş” aralığında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularından ortaya çıkan sonuçta sosyal yardım yararlanıcılarının ağırlıklı olarak 18-45 yaş aralığında olduğunu söylemek mümkündür. İşsizlik ile yoksulluk arasındaki ilişki göz önüne alındığında TÜİK’in 15.11.2019 tarihinde yayınladığı işsizlik verilerinde genç işsizliği oranının 6,6 puanlık artış ile %27,4 olduğu açıklanmıştır (TÜİK, 2019). Bu veri de bulguları destekler niteliktedir.

Medeni durumlarına bakıldığında; sosyal yardım yararlanıcılarının genellikle “evli” olduğu tespit edilmiştir. Evli olanları sırasıyla %22,36 ile “boşanmış” ve %6,58 “eşi vefat etmiş” olanlar takip etmektedir. En düşük oran ise “bekâr” olan bireylerden oluşmaktadır. Bu durum, literatürdeki araştırmaları destekler niteliktedir (Öztürk, 2008, s.79; Erdem, 2003). TÜİK’in 01.03.2019 tarihinde yayınladığı evlenme ve boşanma istatistiklerinde boşanma oranı %25,75 olarak açıklanmış olup bu bulgular ile benzerlik göstermektedir (TÜİK, 2019). Aile yapıları olarak bulgular değerlendirildiğinde ise tek ebeveynli aile yapısının özellikle kadın yoksulluğuna sebebiyet verdiği görülmektedir.

Sosyal yardım yararlanıcılarının ikamet ettiği konut durumlarına bakıldığında büyük oranda “apartman dairesinde” ikamet ettikleri, “kira karşılığında” ikamet ettikleri ve ısınma aracı olarak “doğalgaz” kullandıkları tespit edilmiştir. Ankara ili Keçiören ilçesindeki kentsel dönüşüm sonrasında gecekonduların sayılarındaki ciddi azalış konut tipini ve ısınma aracını doğrudan etkilediği düşünülmekte olup literatürdeki çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Öztürk, 1996, s.106; Erdem, 2003, 100).

Sağlık güvenleri bulgularına bakıldığında ise yarından fazlasının herhangi bir sosyal güvencesinin olmadığı ve Genel Sağlık Sigortasından yararlandığı tespit edilmiştir. Sosyal yardım yararlanıcılarının genel olarak vasıfsız ve gündelik işlerde çalıştığı literatür bulguları ile benzerlik göstermektedir (Kaya, 2011). Kendisi ve eşi sosyal güvenceli olarak çalışırken sosyal yardım alanların oranı ise %31,94 olarak tespit edilmiştir. Bu tespit ise çalışan yoksulluğu kavramını ortaya koymaktadır. Literatürde çalışan yoksulluğu üzerine yeterince çalışma yapılmadığı görülmüştür.

Sosyal yardım yararlanıcılarının engelli olma durumu incelendiğinde ise %11,96 oranında hanesinde engelli birey olduğu görülmüştür. Engelli bireylerin istihdama katılma oranlarının düşük olması ve engelli bireyin sağlık, bakım, eğitim gibi harcamalarının fazla olmasının bu durumdaki en büyük etken olduğu söylenebilir.

Tufan ve Karataş (2006, 19)’ın da belirttiği üzere elde edilen bulgulardan da yola çıkarak sosyal yardım alan aileler şu şekilde özetlenebilir: İş sahibi olmayan bireylerin olduğu aileler, geniş aileler, boşanma ve vefat sonrası tek ebeveynli aileler, düzenli gelir sahibi olmayan aileler, vasıfsız veya gündelik işlerde çalışan bireylerin olduğu aileler, engelli bireye sahip aileler.

6.SONUÇ

Yoksulluk hemen hemen her kesimi derinden etkileyen sosyal yardım ile mücadele edilmeye çalışılsa da koruyucu-önleyici politikalar ile daha etkin mücadele edilebilecek önemli bir sosyal sorundur. Bu politikaları belirleyebilmek için sosyal yardım alan bireylerin özelliklerini belirleyebilmek önemlidir.

Sosyal yardım alan bireylerin genellikle genç ve yetişkinlerden oluştuğu, evli veya tek ebeveynli ailelerin ağırlıklı olduğu, genellikle kirada ikamet ettikleri, genellikle sosyal güvencelerinin olmadığı, sosyal güvenceli olarak çalışanların dahi sosyal yardıma ihtiyaç duyduğu, hanesinde engelli bireye sahip ailelerin sosyal yardımdan yararlandığı görülmüştür.

Sosyal yardım alan ailelerin yoksullukla baş edebilmesi için istihdama yönelik nitelikli personel yetiştirilmesi, kadınların pozitif ayrımcılığının desteklenerek yaşamın her alanına özellikle de ekonomik hayata aktif katılımlarının sağlanması, girişimciliğin desteklenerek yeni istihdam alanlarının oluşturulmasının ve yoksullukla mücadelede bir araç olarak girişimciliğin kullanılmasının sağlanması, özellikle kirada ikamet eden ailelerin, kalabalık ailelerin ve hanesinde engelli bireye sahip ailelerin ekonomik olarak güçlendirilmesini sağlayıcı politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca sosyal yardımların bir zincir halinde kuşaklar arası aktarımının önlenmesi için mutlaka sosyal yardım ile istihdam ve istihdam edilebilirlik arasındaki bağlantının kurulması sosyal yardım faaliyetlerin yürütülmesi gerekmektedir. Bu ve buna benzer önlemler ile yoksullukla mücadeledeki etkinliğin artırılabilirliği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. Can ve Vural, İ.Yaşar (2002). Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Federasyonu Yayınları*.
- Bağdadioğlu, Enis (2006). Yoksullukla Mücadeleye Yaklaşımlar. *Yoksulluk ve Sosyal Hizmet, C. 1, s.79*.
- Bülbül, Sıdıka (2019). *Sosyal ve Ekonomik Destek Alan Ailelerde Yoksulluk Olgusunun Değerlendirilmesi: Ümraniye Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Erdem, Tevfik (2003). *Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma: "Ankara Kent Yoksulları"*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gündüz, A.Yılmaz (2006). Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.5, S.15, s.37-38*.
- Kaya, Faruk (2011). Ağrı Kent Profiline Sosyo-Ekonomik Boyutlarıyla Kentsel Yoksulluk. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.2 S.15, s.219-242*.
- Marshall, Gordon (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Öğülmüş, Selahaddin (2011). Sosyal Yardım Algısı ve Yoksulluk Kültürü. *Aile ve Toplum Dergisi, C.7, S.26, s.88*.
- Öztürk, Özgür (2006). *Yoksulların Yaşam Kalitesinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Ankara Çankaya İlçesi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, A. Burcu (2008). *Kentteki Çocuk Yoksulluğu: Keçiören Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Taşpınar, Çiğdem (2013). *Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulamalarının Yeri: Afyonkarahisar Örneği*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Tufan, Beril ve Karataş, Kasım. Yoksulluk ve Sosyal Hizmetler. *Yoksulluk ve Sosyal Hizmet, C:1, s.19*.
- TÜİK (2019). İşgücü İstatistikleri, Ağustos 2019. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30692>. Erişim tarihi 02.12.2019.
- TÜİK (2019). Evlenme Boşanma İstatistikleri, 2018. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30698>. Erişim tarihi 02.12.2019.
- Türkçe Sözlük (1996). Ankara: 1996, s.3232.
- Yılmaz, Sibel (2006). *Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Savaşım Politikaları İçindeki Yeri (Eskişehir Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.